

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 328/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, IČO 35943882, proti uzneseniu Krajskej prokuratúry v Bratislave č. k. 1 Kv 51/17/1100-185 z 26. marca 2020 a upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV Pz 118/20/1000-8 z 8. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva nebyť opakovane súdená alebo trestaná podľa čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol“) uznesením Krajskej prokuratúry v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) a upovedomením generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie a napadnuté upovedomenie zrušiť a vec vrátiť krajskej prokuratúre na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh, napadnutého uznesenia, napadnutého upovedomenia vyplýva, že uznesením vyšetrovateľky z 23. januára 2020 bolo pod ČVS: PPZ-186/NKA-ZA4-2019 začaté trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 a 2 Trestného poriadku a súčasne sťažovateľke vznesené obvinenie podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku pre pokračovací zločin skrátania dane a poisťného podľa § 276 ods. 1 a 2 písm. c) a ods. 4 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona ako členovi organizovanej skupiny.

3. Sťažovateľka 3. februára 2020 podala a 23. februára 2020 doplnila proti uvedenému uzneseniu vyšetrovateľky sťažnosť, ktorú prokurátor krajskej prokuratúry ako nedôvodnú zamietol

podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku napadnutým uznesením, čím sa stalo uznesenie vyšetrovateľky 26. marca 2020 právoplatným.

4. Proti napadnutému uzneseniu podala a zároveň doručila 12. mája 2020 sťažovateľka generálnemu prokurátorovi návrh na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní v zmysle § 363 ods. 1 Trestného poriadku. Generálny prokurátor napadnutým upovedomením sťažovateľke oznámil, že návrh považuje za nedôvodný.

5. V napadnutom uznesení prokurátor krajskej prokuratúry uvádza, že v trestnej veci sťažovateľky, jej spoluobvinených a súvisiacich trestných vecí bolo viackrát menené číslo vyšetrovacieho spisu, pod ktorým bolo vedené trestné stíhanie pred orgánom Policajného zboru, z dôvodu najmä vylúčenia niektorých skutkov na samostatné konanie, spájaním trestných vecí na spoločné konanie či reorganizáciou Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru. Uznesenie vyšetrovateľky z 23. januára 2020 spĺňa všetky kritériá zákonnosti. Dôvodnosť podozrenia, že skutok bol spáchaný a že ho spáchala sťažovateľka, je za danej dôkaznej situácie dostatočne preukázaný. V tom zmysle je vec skutkovo a právne nesporná. Toto uznesenie vyšetrovateľky je aj náležité odôvodnené, čo vylučuje jeho svojvoľnosť či arbitrárnosť.

6. Upozorňuje, že orgán rozhodujúci o opravnom prostriedku nie je povinný reagovať na všetky námietky, ale len na tie, ktoré majú relevantný skutkový a právny charakter. Námietky obhajcu sťažovateľky v sťažnostiach sú však nielen irelevantné, ale účelové, až zavádzajúce.

7. Vysvetľuje, že v prípade sťažovateľky ide o konanie obvinených, spočívajúce vo vytvorení umelo konštruovanej siete spoločností, ktoré si formálne „papierovo“ dodávali tovar (pohonné hmoty), a zmyslom schémy bolo neoprávnene znížiť vlastnú daňovú povinnosť spoločností [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]. Stíhanie iných obchodných spoločností sa nevedie. Skrátenia dane sa mali dopustiť len uvedené dve spoločnosti, a tak nemôže ísť o duplicitne stíhaný následok. Bolo dostatočne preukázané, že uvedené dve stíhané spoločnosti nakupovali v rámci intrakomunitárneho obchodu pohonné hmoty od OMV, dovážali ich z Rakúska na daňové územie Slovenskej republiky, kde ich predávali ďalším subjektom. Tzv. „nárazníkové spoločnosti“ tento tovar v skutočnosti nikdy nenadobudli ani ním nedisponovali. Aby sa uvedené dve stíhané spoločnosti vyhli plateniu DPH, nakupovali pohonné hmoty od viacerých nárazníkových spoločností, ktoré právne deklarovali nadobudnutie pohonných hmôt od OMV, a následne ich predávali [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ].

8. Krajská prokuratúra poukazuje aj na judikatúru: „... pre uskutočnenie zdaniteľného obchodu dodaním tovaru je rozhodujúce, aby kupujúci získal právo disponovať s tovarom ako vlastník.“ (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Sžf/75/2015 z 11. apríla 2017).

9. „Pri posudzovaní nároku na odpočítanie DPH má skutočný stav prednosť pred stavom formálnym. Táto zásada nielen umožňuje, ale aj prikazuje správcovi dane neprihliadať k simulovaným právnym úkonom, ak sa tieto reálne neuskutočnili...“ (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 8 Sžf/40/2015 z 28. septembra 2017).

10. Dosiaľ bolo pre účel postupu podľa § 206 Trestného poriadku preukázané, že nárazníkové spoločnosti boli do obchodného reťazca zapojené umelo s cieľom získať neoprávnenú daňovú výhodu pre [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka bola pritom jedinou spoločníčkou a konateľkou [REDAKOVANÉ], čím získavala neoprávnený prospech ako pre danú

spoločnosť, tak pre seba a ďalšie obvinené osoby. Zavinenie sťažovateľky preukazujú aj prepisy získané z informačno-technických prostriedkov. Nárazníkové spoločnosti pravidelne obmieňali a zbavovali sa ich prevodmi podielov, výmazom z obchodného registra, najmä zlúčením s inou neaktívnou spoločnosťou. [REDAKOVANÉ], vstúpila do likvidácie 18. apríla 2019, kedy sa konal výsluch sťažovateľky pred sudcom pre prípravné konanie. Sieť obchodných spoločností a množstvo odberateľsko-dodávateľských vzťahov, ktoré nie vždy majú ekonomické opodstatnenie, sú typické pre karuselovú daňovú trestnú činnosť (pozri uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 To 9/2013 z 24. apríla 2014).

11. Napokon dodáva, že obvineným sa vyčíta reálne dodávanie tovaru iným spôsobom s cieľom získať neoprávnenú daňovú výhodu. Pre uplatňovanie odpočtu dane je podstatné, či nešlo o obchod fiktívny. Na postup podľa § 206 ods. 1 v spojení s § 2 ods. 10 Trestného poriadku postačuje dostatočne odôvodnený záver o tom, že tovar medzi dotknutými spoločnosťami reálne dodaný nebol. Nevyžaduje sa tu stupeň poznania v rovine istoty. Opodstatnenosť uznesenia vyšetrovateľky o vznesení obvinenia je daná. Až po vznesení obvinenia sa výrazne otvára priestor pre dokazovanie v prípravnom konaní, následkom čoho sa postupne dôvodnosť vzneseného obvinenia potvrdzuje, alebo vyvracia. Nemožno už pri vznesení obvinenia vyžadovať jednoznačné preukázania trestného činu, keďže to je cieľom vyšetrovania, ako aj prípadného súdneho konania. Uznesenie v zmysle § 206 Trestného poriadku je potrebné vzniesť hneď, ako to odôvodňuje dôkazná situácia. V zmysle § 206 ods. 1 Trestného poriadku je možné vznesenie obvinenia aj iba na podklade trestného oznámenia. Krajská prokuratúra na základe uvedeného považuje uznesenie vyšetrovateľky o vznesení obvinenia za dôvodné a zákonné.

12. V napadnutom upovedomení generálny prokurátor uvádza najmä, že návrh voči uzneseniu vyšetrovateľky Policajného zboru z 23. januára 2020, ako aj napadnutému uzneseniu prokurátora doručený generálnej prokuratúre je obsahovo identický so sťažnosťou z 3. februára 2020 proti uzneseniu vyšetrovateľky. Sťažovateľka navrhla, aby generálny prokurátor zrušil napadnuté právoplatné uznesenie prokurátora krajskej prokuratúry, ako aj právoplatné uznesenie vyšetrovateľky o vznesení obvinenia v časti týkajúcej sa sťažovateľky, pretože ich vydaním bol porušený zákon.

13. Generálny prokurátor uvádza, že uznesenie vyšetrovateľky Policajného zboru splňa obsahové aj formálne náležitosti, bolo náležite odôvodnené v súlade s § 176 ods. 2 Trestného poriadku a nemožno ho považovať za svojvoľné či arbitrárne nielen vo vzťahu ku sťažovateľke, ale ani jej spoluobvineným.

14. V rámci sťažnostného konania prokurátor krajskej prokuratúry poukázal na relevantné skutkové okolnosti, vyhodnocoval dovtedy získané dôkazy v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku, skúmal hmotnoprávne posúdenie stíhaných skutkov. Generálny prokurátor odkazuje na odôvodnenie napadnutého uznesenia prokurátora, s ktorým sa stotožňuje, a poukazuje na stanovisko najvyššieho súdu sp. zn. R 2/2016, podľa ktorého účelom a zmyslom procesného inštitútu začatia trestného stíhania vo veci podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku je, aby orgány prípravného konania mohli vykonávať procesne použiteľné úkony podľa Trestného poriadku smerujúce k zisteniu páchatel'a a ku vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe hneď, ako to odôvodňuje dôkazná situácia. Je neprípustné viesť trestné stíhanie len „vo veci“, pokiaľ je páchatel' známy, pretože podozrivý by tak bol materiálne obvinený, ale formálne nie, čím sa mu zabráni uplatňovať procesné práva

obvineného, ako napr. podávať opravné prostriedky, návrhy na vykonanie dokazovania, nazerať do spisu, zvoliť si obhajcu a pod.

15. Generálny prokurátor hodnotenie dôkaznej situácie sťažovateľkou rešpektuje, ale poukazuje na to, že jej námietky sú prevažne procesnej povahy, nesmerujú do konkrétnych skutkových zistení a nie sú dôvodom na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku.

16. Uvádza, že v obvinení sťažovateľky ide o časť konania pôvodne vyšetrovaného pod ČVS: PPZ-245/NKA-FP-ZA-2016, ktorá súvisí s vecou ČVS: PPZ-200/NKA-ZA4-2019 (pôvodne pod ČVS: PPZ-1065/NKA-FP-ZA-2017). Keďže u obvinených ide o rovnaké osoby, vyšetrovateľ vec ČVS: PPZ-186/NKA-ZA4-2019 (pôvodne pod ČVS: PPZ-245/NKA-FP-ZA-2016) spojil na spoločné konanie podľa § 21 ods. 3 Trestného poriadku per analogiam s trestnou vecou ČVS: PPZ200/NKA-ZA4-2019, pod ktorou je aktuálne vyšetrovaná.

17. Pokiaľ ide o poukazovanie sťažovateľky na právo Európskej únie a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“), tak tá bola, ako poukázal už prokurátor krajskej prokuratúry v napadnutom uznesení, na trestnú vec sťažovateľky nevhodná, vytrhnutá z kontextu, alebo nesprávne aplikovaná.

18. Generálny prokurátor už v skoršom upovedomení č. k. IV Pz 259/19/1000-8 z 9. decembra 2019 doručenom sťažovateľke poukázal, že judikatúra súdneho dvora stanovila limity daňovej optimalizácie, pričom podstatné je zistenie, či účelom obchodného reťazca je získanie neoprávnenej daňovej výhody (najmä C.255/02 Halifax ple a iní, C 440/04 Recolta Recycling SPRL).

19. Najvyšší súd v rozsudku č. k. 8 Sžf/40/2015 z 28. septembra 2017, ako aj iných jasne uviedol, že pri posudzovaní nároku na odpočítanie DPH má skutočný stav prednosť pred formálnym a správca dane má povinnosť prihliadať len na úkony, ktoré sa reálne uskutočnili, a nie na simulované „zastieracie“ úkony.

20. *„Obchod o ktorom svedčí len existencia formálnych dokladov, nevystihuje reálnu podstatu a ekonomický účel podnikania, naopak, dá sa hovoriť o podieľaní sa na zneužití práva vyplývajúceho zo zásady neutrality DPH všetkými zúčastnenými článkami v obchodnom reťazci“* (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 6 Sžfk/30/2017 z 31. januára 2018).

21. Trestná vec, v ktorej figuruje sťažovateľka, je typickým príkladom umelo vytvorenej štruktúry spoločností, ktoré medzi sebou formálne „papierovo“ obchodujú, no ich zmyslom bolo len neoprávnene znížiť vlastnú daňovú povinnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]. Obchodné transakcie obvinených osôb nemali ekonomické či hospodárske opodstatnenie a šlo o typické zneužitie schémy DPH, keďže obchodné spoločnosti, zastúpené obvinenými osobami, prípadne „bielymi koňmi“, nemali reálne sídlo, ekonomické zázemie, zamestnancov a pod.

22. Dosiaľ vykonaným dokazovaním bolo na účel postupu podľa § 206 Trestného poriadku náležite preukázané, že „nárastníkové spoločnosti“ slúžili výlučne na získanie neoprávnenej daňovej výhody pre [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]. Ako jedinou spoločníčkou a konateľkou [REDAKOVANÉ], bola práve sťažovateľka, ktorá tak získavala neoprávnený prospech ako pre uvedenú spoločnosť, tak aj pre seba.

23. Napokon generálny prokurátor dodáva, že trestné stíhanie je vedené dôvodne, skúmané konanie má znaky trestnej činnosti a na základe dosiaľ získaných dôkazov je dôvodné taktiež podozrenie, že spolu s ďalšími obvinenými sa ho dopustila aj sťažovateľka. Vo vzťahu k uzneseniu vyšetrovateľky z 23. januára 2020 nebol zistený dôvod na postup podľa § 364 ods. 3 Trestného poriadku, a to ani z iných dôvodov, ako uviedla sťažovateľka v návrhu generálnemu prokurátorovi. Za danej dôkaznej situácie absentujú dôvody na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku na zrušenie právoplatného uznesenia vyšetrovateľky z 23. januára 2020 a návrh sťažovateľky sa tak považuje za nedôvodný. Generálny prokurátor sa plne stotožňuje s odôvodnením a závermi prokurátora krajskej prokuratúry, na ktoré zároveň odkazuje.

II.

24. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyčíta napadnutému uzneseniu a napadnutému upovedomeniu arbitrárnosť, svojvôľu a absenciu legitímneho základu. Opisuje podstatu DPH a skrátenia dane, pričom odkazuje na úryvky z judikatúry súdneho dvora a práva Európskej únie. Odôvodnenie napadnutého uznesenia a napadnutého upovedomenia považuje za „lakonické“, v čom vidí porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Tvrdí, že jej nebola daná odpoveď na námietku neprípustnosti jej trestného stíhania v zmysle § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, ktorým bola porušená zásada ne bis in idem a čl. 4 ods. 1 protokolu.

III.

25. Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených. V prebiehajúcom trestnom konaní, resp. v konaní, ktoré bolo iba začaté, možno i prípadné protiústavné procesné pochybenia napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi. Ingerenciu ústavného súdu do rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní je preto v prípravnom trestnom konaní potrebné považovať, azda s výnimkou úplne mimoriadnej situácie, za neprípustnú.

26. Spravidla teda až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietat také pochybenia verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd (m. m. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07, II. ÚS 425//2017).

27. Aplikujúc princíp subsidiarity na trestné konanie, ústavný súd tiež zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až do konca procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania.

28. Platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľke aj v ďalšom štádiu trestného konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu právne účinným spôsobom namietat porušenie svojich základných práv a slobôd, ku ktorým malo podľa jej názoru dôjsť v predmetnej trestnej veci, a to na hlavnom pojednávaní, prípadne prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Inak povedané, v rámci práva na obhajobu možno uplatniť aj argumentáciu týkajúcu sa zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov činných v trestnom konaní v rámci prípravného konania

na hlavnom pojednávaní pred prvostupňovým súdom, prípadne využitím opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) v trestnom konaní (II. ÚS 498/2020).

29. Pokiaľ ide o napadnuté uznesenie, sťažovateľka mala možnosť využiť a aj využila mimoriadny opravný prostriedok v podobe návrhu na zrušenie právoplatného rozhodnutia generálnym prokurátorom v prípravnom konaní v zmysle § 363 Trestného poriadku. Ten jej návrh vyhodnotil v napadnutom upovedomení ako nedôvodný. Ústavný súd vzhľadom na uvedené ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie v zmysle § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

30. Pokiaľ ide o napadnuté upovedomenie generálneho prokurátora, ústavný súd uvádza, že sťažovateľka namieta nezákonnosť jej trestného stíhania v zmysle § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku a porušenia zásady ne bis in idem, pričom k spájaniu súvisiacich trestných vecí, ich vylučovaniu na samostatné konania a zmenám v číslach vyšetrovacích spisov, pod ktorými sú trestné veci vedené, sa vyjadril už prokurátor krajskej prokuratúry v napadnutom uznesení, na ktoré v tejto súvislosti odkazuje aj generálny prokurátor. Skutočnosť, že právne závery generálneho prokurátora sú odlišné od záverov sťažovateľky, nie je dôvodom na spochybňovanie zákonnosti a ústavnosti vybavenia jej návrhu na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Postupom generálneho prokurátora v súlade s trestným poriadkom nemohlo teda dôjsť k porušeniu práva sťažovateľky domáhať sa ochrany svojich práv podaním návrhu na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku a závery vyslovené v napadnutom upovedomení generálneho prokurátora nie sú arbitrárne, nelogické ani laxné a je nutné považovať ich za výraz autonómneho prokurátorského rozhodovania, do ktorého ústavný súd nie je v konkrétnych okolnostiach tohto prípadu oprávnený zasahovať. Ústavný súd uvádza, že obsah napadnutého upovedomenia nezakladá dôvod na záver, že medzi sťažovateľkou napadnutým upovedomením generálneho prokurátora a obsahom sťažovateľkou označeného základného práva existuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky, namietajúcu porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 4 ods. 1 protokolu, napadnutým upovedomením odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol v súlade s výrokovou časťou tohto rozhodnutia.

32. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Róbert Šorl
predseda senátu